

Poštovní schránky v jižním Tichomoří

V Pacifiku jsme se s poštovními schránkami už setkali, posledně na havajském ostrově Lanai. Před delším časem jsme si zase ukázali nejvýše položenou poštovní schránku na jižní polokouli, umístěnou na vyhlídkové věži v centru australského Sydney. Dnes se vypravíme ještě dál, na východ, k ostrovům Fidži. A protože odněkud se vyplout musí, začněme v nejvýchodnějším australském velkoměstě, Brisbane.

FRANTIŠEK BENEŠ

Austrálie

Na Austrálii je sympatická řada věcí – například přátelská velkorysost jejich obyvatel (vypadají vesměs dost nad věci), samozřejmě krásná příroda (více než „erbovní“ klokani se turistům líbí pomalí medvědici koala, často zobrazovaní na místních známkách, celinách a razítkách), a pro nás filatelisty i skutečnost, že když po ní cestujeme, pohybujeme se vlastně po šesti známkových zemích – původních koloniích, důvěrně známých z malých obdělíčků s královnou Viktorií či typickou labutí. Náš Jára Cimrman by jistě měl radost z toho, že do jednotného Australského svazu se sloučily 1. ledna roku 1901, tedy v první den dvacátého století – jde o datum školákům dobře zapamatovatelné, což on pro historické události nálehavě doporučoval.

Ale zpět k protinožcům. Pokud se chceme držet plánu cestovat u nich v oblasti Pacifiku, musíme zaměřit k východnímu pobřeží, protože právě to Tichý oceán omývá (na jihu je to Jižní moře, na západě Indický oceán a na severu několik menších moří). Rozkládá se zde svazový stát Queensland a jeho hlavní město, Brisbane. To se ale na pobřeží nenachází, i když to na mapách tak vypadá – ve skutečnosti k němu má dobrých dvacet kilometrů, což návštěvníci vesměs pokládají za velkou nevýhodu. S mořem ho ale spojuje stejnojmenná řeka, která se skrz něj klikatí tak dlouho, že snad většina domů má na ni záviděníhodný výhled. I když jde o hlavní město původní korunní kolonie a nyní svazového státu, dlouho jej Australané považovali za konec světa; když se řeklo Brisbane, znělo to asi jako u nás Zlámáná Lhota. Situace se změnila až v osmdesátých letech minulého století, kdy se tu konala Světová výstava Expo '88, která nastartovala prudký rozvoj. S ležérní malebností tu teď vedle sebe stojí starobyle vypadající veřejné budovy (zase tak staré ale nejsou, protože starobylost tu znamená nějakých sto až sto padesát let) a domy moderní, včetně mrakodrapů, vedle nichž ty staré vyhlížejí jako domečky z Lega.

Hlavní ulice se jmenuje Queen Street, a v centru na ní leží historická budova místní hlavní pošty (General Post Office), pocházející ze sedmdesátých let 19. století. Vedle vchodu visí dvě pamětní desky se jmény pošťáků, kteří padli v geograficky tak vzdálených válkách – první a druhé světové. Vzhledem k obrovské rozloze Austrálie a jejímu velmi řídkému osídlení hrála tu pošta vždy významnou roli. V Brisbane k její počtě pojmenovali dokonce rozlehlé náměstí s výškovými stavbami, nákupním střediskem, parkem a sochou vojevůdce. Na orientačních tabulích je hrdě označováno Post Office Square – The Best address (= Poštovní

náměstí - nejlepší adresa). Místní jej pokládají za tak významné, že má dokonce svou vlastní stránku na Wikipedii! Park na Poštovním náměstí je častým místem pikníků, v roce 2011 tu rozbili svůj hlavní stan příznivci hnutí Occupy, inspirovaní kolegy z newyorského Wall Streetu.

Poštovní schránky v Austrálii mají dvě barvy – tradiční červenou, a pak novější žlutou, s nápisem Express (listovní zásilky i balíčky do ní vhozené budou ve vnitrostátním styku doručeny už následující den). Svými objemnými rozměry odkazují do starých lepších časů, kdy písemnému styku nekonkurovala elektronická komunikace.

Nová Kaledonie

Východně od Austrálie leží další známková země – souostroví Nová Kaledonie. Jde o zámořské území Francie, které stejně jako Austrálie bylo evropskými mocnostmi původně využíváno jako trestanecká kolonie. Jestli Austrálie připomíná Anglii – minimálně tím, že se tu rovněž jezdí vlevo, Kaledonie je francouzská – nápisy, mluvou, dopravními značkami. My jsme připluli na druhý největší kaledonský ostrov - Borovicový (Ile des Pins), o němž našinec může říci jen jediné: Kýč. Hedvábný písek, teplé modrozelené a průzračné moře, v něm na dohled hustě zalesněné ostrůvky. Navíc skoro žádné hotely a turisté ... škoda, že je to pro nás až na druhém konci světa!

Poštu tu mají ve vnitrozemí, výrazně označenou nápisem OPT Nouvelle Calédonie, s logem v podobě ptačí hlavy. Velký počet venkovních přihrádek naznačuje, že s doručováním až domů se tu nejspíš nezabývají. Malá úřadovna je přívětivě zařízena, jsou zde židle pro čekající a ve vitríně suvenýry vyzdobené obrázky poštovních známek – například podložka pod myš nebo různé druhy kšiltovek. Místní známky jsou tradičně pestré a už naši dědečkové mohli oceňovat jejich přitažlivé náměty. I na téhle malinké poště jich zákazníkům nabízejí široký sortiment.

Poštovní schránka na Borovicovém ostrově je zapuštěna ve zdi poštovního úřadu, takže je vidět jen pouhá klapka. Místní mi řekli, že další je v malém přístavu, prý žlutá a závěsná, ty jsem ale nenašel. Nemohl jsem však přehlédnout, že na Nové Kaledonii pošta provozuje i telefony - na budkách je vždy vyvedeno její výrazné „ptačí“ logo.

Kšiltovka zobrazující kulatou známku s rybou a razítko.

Vanuatu

Jestliže název Nová Kaledonie zní exoticky, pak Vanuatu navíc i záhadně. Nejde přitom o pouhou známkovou zemi, ale o skutečný stát, ostrovní republiku, o níž se traduje, že ve snaze o zachování původní identity nepřeje příliš rozvoji turismu, a tak se sem hned tak každý nevypraví – to platí i pro turisty z nedaleké Austrálie či Nového Zélandu. Ti to ostatně nemají úplně za rohem – do Austrálie je to bezmála dva tisíce kilometrů! Filatelistům se jistě rozbřesne, když řekneme, že do roku 1980 se souostroví nazývalo Nové Hebridy a bylo pod společnou správou Francie a Velké Británie (známky tu nesly označení nominální hodnoty ve dvou různých měnách).

Příroda je podobná jako na Kaledonii, šťavnatě zelené lesy, modrozelené moře, prázdné žluté pláže, jen krajina je zvlněnější. Skoro všichni obyvatelé jsou původní Vanuaťané – ve srovnání s rezervovanými Evropany až překvapivě ochotní a vlídní. Na ostrovech má prý kořeny bungee jumping; skok na laně z vysoké věže tu jako důkaz odvahy tradičně prováděli muži uvázaní za kotník na liáně.

Poštovní schránka v přístavu je roztomile obyčejná – dřevěná bednička stlučená z několika prkének.

Stejně jsou i na dalších místech, ovšem na internetu se lze dočíst i o jiných, určených zjevně pro turisty. Jedna, modrá a kovová, se nachází v blízkosti aktivního vulkánu Mount Yasur. Její podvečerní snímky s pozadím žhavého magmatu vypadají obzvlášť dramaticky.

Několik dalších schránek, žlutých, má být pod mořem a plavci do nich mohou vhadzovat své zásilky, na které jistě dostanou speciální kašet. Nejspíš jsou vhadzovány v uzavře-

ném nepromokavém obalu - nebo jsou možná rovnou plastové, jako bankovky řady tichomořských států? Rozhodně by to stálo za prozkoumání.

Vanuatská pošta prý dokonce provozuje jediný podvodní poštovní úřad na světě – jde o plastovou boudičku, v níž sedí potápěč-poštovník, který od snorchlujících návštěvníků přijímá dopisy! Tuhle atrakci jsem bohužel na vlastní oči neviděl, a tak vám ji mohu představit jen na propagačním obrázku.

Podobné „podvodní pošty“ fungují u více Vanuatských ostrovů, tahle ale má být skutečně úřední!

Fidži

Fidži je stát opravdu na druhé straně zeměkoule. Skrz jeden z jeho více než 300 ostrovů prochází datová hranice. Nadšenci z mnoha zemí světa se sem na konci roku 2000 sjeli, aby byli první, kdo na Silvestra přivítají nové tisíciletí. Souostroví nám v našich obchodech připomíná voda značky Fiji v typických čtyřhranných lahvích - překvapilo mě, že na Fidži není o moc levnější než u nás! To je mimochodem výmluvný příklad toho, že doprava přes půl světa, nepochybně energeticky náročná a ekologicky škodlivá, je tak levná, že se do ceny výrobků promítá jen nepatrně.

Jako první jsme navštívili ostrov Viti Levu, největší fidžijský a jeden z největších v celém Tichomoří. Jeho součástí je menší ostrov, na němž se rozkládá přístav Port Denarau. Nepatří k hlavním turistickým cílům, a tak jsme byli zvědaví, jak takové nepříkrášené místo vypadá. O Fidži se totiž v průvodcích píše jako o méně rozvinuté zemi, s nemalou částí silnic bez asfaltového povrchu a často s hlubokými výmoly (ty jsou ostatně časté i na Vanuatu a Nové Kaledonii). V Port Denarau to tak ale nevypadalo. V přístavu bylo živo jako v kterékoli světové turistické destinaci, dokonce tu měli i poštu (která si přilepšovala prodejem drobného zboží – což je tu ale zvykem, jak jsme viděli i v dalších městech).

Poštovní schránka je uvnitř, dřevěná a hojně využívaná – za tu chvíli, co jsme kupovali známky a pohlednice, do ní své záсылky vhodila pěkná řádka místních i turistů.

Doručování poštovních zásilek až domů v Ostrovní republice Fidži asi nepracují, svědčí o tom veliký počet post boxů, které tu můžete vidět na poštovních úřadech. Například na hlavní poště poblíž přístavu v hlavní městě Suva je jim věnována celá několikapatrová budova s pavlačemi, která je jimi zvenku doslova pokryta - odhadem jsou jich tu desítky tisíc!

Při takovém počtu se jaksí automaticky předpokládá, že občas nějaký ten dopis skončí v nesprávném boxu, a tak tu pro takové případy mají zvláštní schránky označené Return mail, kam je můžete vrátit.

Na tuhle obří poštu jsem se byl podívat proto, že v propagačních materiálech uváděli, že zde má být současně i prodejna Filatelického úřadu Fidžijské pošty, tedy jakási obdoba naší Postfilly.

Jako na potvoru ji ale před pár dny zavřeli a přestěhovali o budovu dál, do Poštovního obchodu, kde však má k dispozici mnohem méně místa.

Je to totiž skutečný obchod, v němž samotné poštovní služby zabírají zhruba třetinu plochy, a zbytek je vyhrazen nabídce doplňkového sortimentu – jde zejména o dobře zásobené papírnictví, drobné suvenýry, balené nealkoholické nápoje, ale i knihy (zejména učebnice!) a školní pomůcky, tedy zboží, které buď bezprostředně souvisí s poštou a písemným stykem, nebo jej vhodně doplňuje a v daném místě nachází obyvatel. Provoz je tomu dobře přizpůsoben, pro poštovní služby jsou zde klasické přepážky, pro prodej zboží běžné pokladny.

V této souvislosti si nemožou odpustit poznámku: Pokud někteří kritici vytykají České poště, že ve snaze udržet ekonomicky nákladný provoz svých úřadoven rozšiřuje jejich sortiment, měli by se porozhlédnout po světě. A nejde jen o příklad vzdálených tichomořských ostrovních pošt, podobně postupuje například i největší pošta světa - USP, tedy Pošta Spojených států amerických. I když to sem geograficky nepatří, na důkaz připojuji obrázek jedné její malé pobočky v centru Los Angeles, v níž se vedle poštovních nabízí i řada dalších služeb, od kopírování, přes zhotovování fotografií po notáře.

Ale zpět na Fidži, na největší poštu jejího hlavního města Suva. Své listovní zásilky zde můžete vhodit do dřevěné schránky uvnitř, nebo do některé ze schránek venku, vedle vchodu. Jsou označeny podle směru doručení, tedy zvlášť vnitrozemské a zvlášť do Zámorí, u těch ještě podle způsobu přepravy – letecky, nebo pomaleji lodí.

Časopis Filatelie není nafukovací, a tak pro dnešek naše cesta končí - i když poštovních schránek na pacifických ostrovech bychom si mohli ukázat mnohem více. Určitě by bylo zajímavé podívat se na Tahiti, jehož ostrov Bora Bora je tradičně považován za nejvysněnější místo na dovolenou (a některé další ostrovy Francouzské Polynésie zase byly kdysi samostatnými známkovými zeměmi), či na neopuštěnější obydlený ostrov světa - Velikonoční. Třeba se na ně ale dostane někdy přišť... ■